

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนต่างด้าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายครั้งนี้มี 2 ส่วน ที่สำคัญและจะต้องทำความเข้าใจก็คือ 1.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนต่างด้าว 2.ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ในส่วนของบทนี้จะกล่าวถึงคนต่างด้าวเกี่ยวกับความหมายของคำว่าคนต่างด้าวในด้านต่าง ๆ ประวัติความเป็นมาของคนต่างด้าวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การจำแนกประเภทคนต่างด้าวในประเทศไทย เส้นทางการเดินทางเข้ามาของคนต่างด้าว ตลอดจนสถานการณ์ของคนต่างด้าวในปัจจุบัน เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนต่างด้าวมากยิ่งขึ้น สำหรับในส่วน of ชั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นก็จะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

1 ความหมายของคนต่างด้าว

1.1 ความหมายโดยทั่วไป

เมื่อกล่าวถึง “คนต่างด้าว” (Alien) ตามสามัญสำนึกของคนทั่วไปย่อมหมายความว่า คนต่างประเทศซึ่งมิใช่ประเทศของตนเอง หรือผู้ที่มาจากประเทศอื่น

ซึ่งตามพจนานุกรมไทย ได้ให้ความหมายของคำว่า “คนต่างด้าว” เอาไว้ว่า “ต่างด้าว น. ต่างถิ่น, เรียกคนที่มาจากประเทศอื่นว่า คนต่างด้าว เรียกหนังสือแสดงหลักฐานของคนที่มาจากประเทศอื่นว่า ใบต่างด้าว”

สำหรับคำว่า “คนต่างด้าว” ในฐานะศัพท์วิชาการทางด้านรัฐศาสตร์นั้น จรูญ สุภาพ (2512 : 3) ได้อธิบายไว้ว่า

คนต่างด้าว (Alien) คือ “ผู้ที่อยู่อาศัยในประเทศหนึ่ง แต่เป็นพลเมือง (มีสัญชาติ) ของอีกประเทศหนึ่ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง หมายถึงบุคคลที่ไม่มีสัญชาติของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ ตัวอย่างได้แก่ พ่อค้า นักธุรกิจ และผู้สอนศาสนาในประเทศต่าง ๆ เป็นจำนวนไม่น้อยที่เป็นคนต่างด้าว” โดยทั่วไปนั้น คนต่างด้าวย่อมที่จะมีความจงรักภักดีต่อประเทศของตนเอง แต่ก็อาจจะได้รับสัญชาติของประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ และคนต่างด้าวมักจะถูกตัดสิทธิทางการเมืองในการมีส่วนร่วมในการปกครองของประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่ ในทางปฏิบัติ โดยทั่วไปนั้น คนต่างด้าวย่อมได้รับความยินยอมให้มีสิทธิในทรัพย์สินของตนเอง สิทธิในการทำสัญญา ความผูกพันในงานอาชีพ มีสิทธิในเสรีภาพในการพูด การนับถือศาสนา เป็นต้น แต่

ประเทศต่าง ๆ มักประสบปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมดูแลคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในประเทศของตนเองทั้งในด้านของการปฏิบัติและในด้านกฎหมาย ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย

1.2 ความหมายเฉพาะที่ใช้ในประเทศไทย

เทพย์ ธีระจันทรานนท์ (2515 : 5-7) ได้ศึกษาพบว่า ในสมัยโบราณยังไม่มีคำว่า “คนต่างด้าว” ปรากฏใช้ในกฎหมายไทย แต่ที่ปรากฏคำที่ใช้ในความหมายที่ใกล้เคียงกันนั้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้ใช้คำว่า “นานาประเทศ” นอกจากนั้นยังใช้คำว่า “ต่างชาติต่างภาษา” เป็นคำพื้น ๆ ที่มักใช้กันทั่วไป

คำว่า “คนต่างด้าว” เป็นศัพท์ที่บัญญัติในแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 มาตรา 3 (1) โดยให้ความหมายไว้ด้วยว่า คนต่างด้าว หมายถึง “บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2456”

ความหมายนี้คล้ายคลึงกับคำที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอังกฤษ เรียกว่า The British Nationality and Status of Aliens Act ซึ่งแปลความหมายของคำว่า “alien” ไว้ว่า คือบุคคลที่มีชื่อคนในบังคับอังกฤษ (a person who is not a British subject) กฎหมายอังกฤษฉบับนี้ตราขึ้นใช้เมื่อปี ค.ศ. 1919 (พ.ศ.2457) ซึ่งควรจะใช้เป็นแบบอย่างของการตราพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพุทธศักราช 2470 ของไทยด้วย

กฎหมายคนเข้าเมืองของสหรัฐอเมริกาที่จำกัดความหมายของคำว่า คนต่างด้าว (alien) ไว้ว่าหมายถึงบุคคลซึ่งมิใช่พลเมืองหรือสัญชาติของสหรัฐอเมริกา (any person not a citizen or national of the United States)

ความหมายตาม พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535

ตาม พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 ได้ให้ความหมายของคำว่า “คนต่างด้าว” ไว้ในมาตรา 4 เอาไว้ว่า “ผู้ซึ่งมิได้มีสัญชาติไทย” และได้กำหนดหลักการได้มาซึ่งสัญชาติไทยไว้ตาม มาตรา 7 เอาไว้ว่า บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

1. ผู้เกิดโดยบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย

2. ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ยกเว้นบุคคลตามมาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่ง
ข้อยกเว้น

ข้อยกเว้นสำหรับผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทย มาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่ง คือ ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ย่อมไม่ได้สัญชาติไทย ถ้าในขณะที่เกิดบิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดาหรือมารดาของผู้นั้นเป็น

1. ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะ
บางราย
2. ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ
3. ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้า
เมือง

ในกรณีที่เห็นสมควรรัฐมนตรีจะพิจารณาและสั่งเฉพาะรายให้บุคคลตามวรรคหนึ่ง
ได้สัญชาติไทยก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ให้ถือว่าผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทยตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ที่เข้ามา
อยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เว้นแต่จะมีการสั่งเป็น
อย่างอื่นว่าด้วยกฎหมายนั้น

ข้อยกเว้น ตามมาตรา 8 คือ ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาและมารดาเป็น
คนต่างด้าว ย่อมไม่ได้สัญชาติไทย ถ้าขณะที่เกิดบิดาหรือมารดาเป็น

1. หัวหน้าคณะผู้แทนหรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนการทูต
2. หัวหน้าคณะผู้แทนทางกงสุลหรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางกงสุล
3. พนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญขององค์การระหว่างประเทศ
4. คนในครอบครัวซึ่งเป็นญาติอยู่ในอุปการะหรือคนใช้ ซึ่งเดินทางจากต่างประเทศ
มาอยู่กับบุคคลในข้อ 1, 2 หรือ 3

ความหมายตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522

ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ได้นิยามความหมายของคำว่า“คนต่างด้าว”
ไว้ในมาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่า “บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย”

ความหมายตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281

ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 (2515:1) เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์
การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ได้นิยามความหมายของคำว่า “คนต่างด้าว” ไว้ตามข้อ 3 ใน
ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ว่า

“คนต่างด้าว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย
และให้รวมถึงถึง

- 1) นิติบุคคลซึ่งทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นเป็นของคนต่างด้าว
- 2) นิติบุคคลที่มีคนต่างด้าวถือหุ้น เป็นหุ้นส่วน หรือเป็นสมาชิก ไม่ว่าคนต่างด้าว
นั้นจะลงทุนเท่าใดหรือไม่

3) หักหุ้นส่วนจำกัดหรือหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียน ซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นคนต่างด้าว

เพื่อประโยชน์แห่งคำนิยามนี้ ให้ถือว่าหุ้นของบริษัทจำกัดที่มีใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือเป็นหุ้นของคนต่างด้าว เว้นแต่จะได้มีกฎกระทรวงกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ความหมายตาม พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521

ตาม พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 ได้นิยามความหมายของคำว่า “คนต่างด้าว” ไว้ในมาตรา 5 เอาไว้ว่า “บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย”

ความหมายตาม พ.ร.บ.การทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ.2493

ตาม พ.ร.บ.การทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ.2493 ได้นิยามความหมายของคำว่า “คนต่างด้าว” ไว้ในมาตรา 4 เอาไว้ว่า “คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติไทย”

กล่าวโดยสรุปก็คือความเป็นคนต่างด้าวของบุคคลธรรมดาในประเทศใดก็ตามก็ย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมายสัญชาติของประเทศนั้น ดังนั้น ความเป็นคนต่างด้าวของบุคคลธรรมดาในประเทศไทยจึงขึ้นอยู่กับกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของประเทศไทย ซึ่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติไทยนั้น ไม่่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตามก็ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “คนต่างด้าว” เอาไว้ว่า “ผู้ที่ไม่ใช่สัญชาติไทย” ซึ่งมีความหมายคล้ายกับคำว่า “คนต่างด้าว” ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ที่ให้ความหมายไว้ว่า “บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย”

2. ความหมายของผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ความหมายของ ผู้ลักลอบเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายนั้น ได้อาศัยหลักเกณฑ์จาก พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ที่ได้วางแนวทางไว้ว่าผู้ที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เข้า - ออก ตามช่องทางที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา
2. มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทางที่ถูกต้องและยังมีผลสมบูรณ์ใช้อยู่
3. ได้รับอนุญาต (Visa) ให้อยู่ภายใต้ประเทศได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกรณีที่จะต้องมีการขออนุญาต และไม่ต้องขออนุญาตเนื่องจากประเทศไทยได้มีข้อตกลงเป็นพิเศษกับประเทศนั้นๆ ไว้ก่อนแล้ว

ซึ่งถ้าหากผิดไปจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น ให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะหมายถึงผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตความหมายของผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนี้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ผู้ที่เข้าเมืองมาโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วย พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 หรืออีกนัยหนึ่งก็คือผู้ที่ลักลอบเข้ามาตามแนวชายแดนของประเทศไทย
2. ผู้ที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมาย พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 แต่ไม่ได้ออกไปจากประเทศไทยทั้งที่สิทธิในการเข้าเมืองมาได้สิ้นสุดลงแล้ว
3. ผู้ที่อพยพหรือลี้ภัยทางการเมืองเข้ามาอยู่ศูนย์อพยพผู้ลี้ภัย หรือถูกควบคุมอยู่ในเขตพื้นที่ตามแนวชายแดนโดยรัฐบาลอนุญาตให้พักอาศัยได้ชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ แต่ได้ออกจากเขตควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือผิดเงื่อนไขที่กำหนดไว้ หรือระยะเวลาที่อนุญาตได้สิ้นสุดลง

3. ประวัติคนต่างด้าวที่เข้ามาสู่ประเทศไทย

เทพย์ ธีระจันทรานนท์ (2515 : 7) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคนต่างด้าวพบว่า ในสมัยโบราณนั้น ก่อนหน้าที่เราจะใช้คำว่า “คนต่างด้าว” เหมือนอย่างในปัจจุบันนี้ ไทยเราได้เคยรู้จักกับคนพวกนี้ดีแล้ว เช่น ในกฎหมายเก่าครั้งกรุงศรีอยุธยา มักนิยมใช้คำว่า “นานาประเทศ” มาก่อน ดังปรากฏในพระโอยการอาญาหลวง ศก 1996 แผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถว่า (กฎหมายตราสามดวง, เล่ม 2, 2482 : 541) ว่า

“ นานาประเทศ ฝ่ายฝรั่ง อังกฤษ ฝรั่งมิถัน วัลันดา คุลา ฉะวา มลาญ แซก ลายแก้ว ”

ในแผ่นดินของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ปรากฏในกฎหมายปิฎกศักราช ๑๐๒๔ ตอนหนึ่งว่า

“ ทุกวันนี้แซกฝรั่งอังกฤษ คุลา มลาญ นานาประเทศ เข้ามาสู่พระบรมโพธิสมภาร เป็นอันมาก ”

นอกจากนั้นแล้วมักใช้คำว่า “ต่างชาติต่างภาษา” หรือ “ต่างชาติต่างศาสนา” เป็นคำพื้นๆ ใช้ในที่ทั่วไป ดังความตอนหนึ่งในหนังสือนางนพมาศ ซึ่งแต่งเพิ่มเติมกันเรื่อยมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ กล่าวว่

“โดยนำพระทัย ไม่มีความรังเกียจว่าต่างชาติต่างภาษา”

ซึ่งอีกนัยหนึ่ง บุคคลใดที่เข้ามาอยู่หรือเดินทางเข้าไปในประเทศซึ่งตนมิใช่เป็นพลเมืองของประเทศนั้น ได้ชื่อว่าเป็นคนต่างด้าว (Alien)

นับแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา มิได้ปรากฏมาตรการการควบคุมคนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทย โดยอำนาจของกฎหมายแต่ประการใด คนต่างด้าวที่ไทยรู้จักในสมัยกรุงสุโขทัย มีหลักฐานในจารึกพ่อขุนรามคำแหง ดังนี้

พ่อขุนรามคำแหง ลูกพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ เป็นขุนในเมือง

ศรีสัชชนาลัยสุโขทัย ทั้งมากาวลาและไทย เมืองไค้หล้าไฟ ...

ไทยชาวสุทวารของมาออก (ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 2, อ้างถึงหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพคุณหญิงสินภักดีนรเศรษฐ, 2500 : 10)

ในกฎหมายเทียรบาลสมัยกรุงศรีอยุธยาระบุชนต่างด้าวที่ไทยรู้จัก คือ แชก ขอม ฮาว พม่า เมง มอญ มสมุส แสง จีน จาม ขวา (กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1, 2482 : 65)

ในพระโอยการลักษณะผ้าเมียบ ค.ศ. ๑๕๐๕ แผ่นดินของสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง กล่าวถึงดินแดนต่างประเทศอันเป็นระยะทางแห่งไกลไว้ดังนี้

แม้กว่าชายไปเมืองจีน ไปชะแล ไปเชียงใหม่ ไปฟิงคำ ไปชะวา

ผาแดง ตั้งนั้น ไซ้ท่านให้ผู้หญิงอยู่ถ้าสามปี (กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2, 2482 : 31)

ในแผ่นดินของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีกล่าวไว้ในกฎหมายพระธรรมนูญ จ.ศ. 961 ดังนี้ พม่า ฮาว มอญ ขอม ไทยใหญ่ จีน จาม ตุลา กะลาสี แชก พราหมณ์ ตระนา ญวน ฝรั่งเศส อังกฤษ และวิลันดา (กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3, 2482 : 163)

ในแผ่นดินของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ปรากฏในจดหมายเหตุของบาทหลวงเซเบเรต์ ซึ่งเป็นทูตฝรั่งเศสเข้ามายังกรุงศรีอยุธยา กล่าวว่า กรุงศรีอยุธยา ขณะนั้นมีชนต่างชาติต่างภาษามาอยู่ถึง 40 ชาติ

คนต่างด้าวที่เข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยนั้น อยู่ในความปกครองของเจ้ากระทรวง ทบวงกรมต่าง ๆ กัน ดังปรากฏในจดหมายเหตุของท่านผลิต ผู้จัดการห้างฮอลันดาในกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง คือ พวกมอญอยู่ในปกครองของออกญาพลเทพ พวกฮาวอยู่ในปกครองของออกญาวัง พวกญี่ปุ่นอยู่ในปกครองของออกญาพิชัยสงคราม พวกจีนอยู่ในปกครองของออกญาพระศรีสมบัติกับท่งสื่อ พวกมะลาอยู่อยู่ในปกครองของออกญาพระลักษณา (เจ้ากรมยาสาจามขวา) พวกโปรตุเกสอยู่ในปกครองของออกพระราชนครี

4. การปฏิบัติต่อคนต่างด้าว

ในการปฏิบัติต่อคนต่างด้าวนั้น แต่ละประเทศย่อมที่จะมีนโยบายและวิธีการในการปฏิบัติเป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง กล่าวคือ บางประเทศไม่ชอบและเหยียดหยามคนต่างด้าว แต่บางประเทศมีน้ำใจไมตรีและเอื้อเฟื้อต่อคนต่างด้าว เป็นเช่นนี้มาแต่โบราณกาลแล้ว และแนวความคิดของทั้งสองประเภทนี้ก็ยังคงอยู่มาจนถึงปัจจุบันนี้

แพทย์ ธีระจันทรานนท์ (2515 : 10-17) ได้ศึกษาพบว่า สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ถือหลักแห่งการแสดงอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อคนต่างด้าวเป็นประเพณีมาแต่โบราณกาล ในหนังสือ นางนพมาศได้แสดงน้ำพระทัยของพระเจ้าแผ่นดินไทยคนหนึ่งไว้ดังนี้

“โดยน้ำพระทัย ไม่มีความรังเกียจว่าต่างชาติต่างภาษา ความสวัสดิ์จำเรียงก็ยังคงแก่พระมหากษัตริย์ บรรดาซึ่งเป็นทางไมตรีกันนั้น อันว่าสมณชีพราหมณ์ ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ก็อยู่เย็นเป็นสุข ถูกคำพยานซึ่งก็ได้ไปมาซื้อขายกันถึงโดยสะดวก หากความวิบัติอันตรายสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ บ้านเมืองก็บริบูรณ์ไปด้วยสรรพสิ่งของเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ มีเงินและทองเป็นต้น นรชนชาติภาษาภาษาประเทศทั้งปวงก็เล่าลือสรรเสริญเกียรติ มีความนิยมยินดีชักชวนกันมาสู่พระบรมโพธิสมภารสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินทุกปีเดือนมิได้ขาดโดยนิยมนับนี้”

บรรดาคนต่างด้าวที่เข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยสมัยโบราณ นิยมเรียกว่าเข้ามาสู่พระบรมโพธิสมภาร อันหมายถึงการเข้ามาอยู่ภายใต้ความคุ้มครองแห่งองค์พระมหากษัตริย์ซึ่งมีแต่ความร่วมเย็นเป็นสุข

ในการควบคุมคนต่างด้าวที่เข้ามาทำการค้าขาย มีบทบัญญัติไว้ในพระไอยการอาญาหลวง วรรค ๓๗ ดังความต่อไปนี้

มาตราหนึ่ง แยกพรหมณ์ชานประเทศฝรังอังกฤษ จีน จาม วิสันดา จามลาญกวยชอมพม่ารามัญ เข้ามาสู่โพธิสมภารก็ดี เข้ามาค้าขายทางบกทางเรือก็ดี ให้ชาวพระทวารด่านคอยเจ้าพนักงานตรวจตราดูดีแลร้ายเก็บเครื่องศาสตราวุธไว้อย่าให้เที่ยวเตร่ลอบลักซื้อขายกฤษณา ฝาง ดีบุก ถ้าลูกค้าจะต้องการสิ่งใดให้บอกแก่ล่ามพนักงาน ถ้าประเทศลูกค้าจะขาดวาไปทางบกก็ดี เมื่อสำเภาจะขาดวาก็ดี ให้เจ้าพนักงานตรวจตราดูสิ่งของต้องห้ามผู้คนซึ่งลักลอบข่มข่อนรดไปนั้น ถ้าเจ้าพนักงานจะเป็นเสียให้ลูกค้าพาณิชย์รตเอาคนข้าแผ่นดินสิ่งของต้องห้ามไปได้ ทำนว่าเจ้าพนักงานชาวด่านคอยทวารเสม็ด ให้ลงโทษ ๖. สدان ส่วนประเทศลูกค้านั้นให้ลงโทษคังโจร ถ้าล่ามพนักงานชาวด่านคอยรู้เห็นเป็นใจด้วย ให้ลงโทษถึงตาย

ในค่านอรรคคติที่เกิดแก่คนต่างด้าวนั้น กรุงศรีอยุธยาได้ให้การผ่อนผันสั้นชาวแก่คนต่างด้าวเป็นอย่างมาก กล่าวคือให้พิจารณาว่ากล่าวกันตามราชประเพณีจารีตเมืองของคนต่างด้าวนั้นเป็นสำคัญปรากฏในพระธรรมบุญ วรค ๘ คราไว้ในแผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ ดังนี้

อนึ่งมีพระธรรมบุญไว้ว่า ถ้าชาวกรุงก็ดี ต่างประเทศก็ดี
หาพิพาทคดีด้วยความแก่ฝรังอังกฤษวิลันดาแขกประเทศ
แขกฉวา มะลาหยู มักกะสัน ญวน จีน ซึ่งเข้ามาสู่พระบรม
โพธิสมภารใช้เป็นกระทรวงขุนพิณิจรายปลัด ได้พิจารณา
ว่ากล่าว ถ้าหลวงเมืองยุกระบัดได้พิจารณา
อนึ่งต่างประเทศสมัชชย เข้ามาอยู่ในประเทศเมืองใด
มีคดีด้วยความให้พิจารณาว่ากล่าวตามพระราชประเพณีจารีตเมือง นั้น

มีสิ่งเดียวที่กรุงศรีอยุธยาพยายามกีดกันและขัดขวางมากที่สุด นั่นคือ การสมรสระหว่างหญิงไทยกับคนต่างด้าวต่างศาสนา ด้วยเกรงว่าจะเป็นอันตรายแก่ชาติและแก่พุทธศาสนา

เป็นที่น่าสังเกตว่าในแผ่นดินของสมัชชยสมเด็จพระเอกาทศรถนั้น มิได้ห้ามการสมรสระหว่างหญิงไทยกับชายจีนแต่อย่างใด ซึ่งน่าจะเป็นเพราะคนไทยและคนจีนมีวัฒนธรรมและศาสนาคล้ายคลึงกัน สามารถที่จะผสมกลมกลืนกันได้

แม้ว่าจะมีการกีดกันขัดขวางการสมรสระหว่างหญิงไทยกับคนต่างด้าวบางชาติดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ตาม แต่ประเทศไทยในยุคนั้นก็ได้กีดกันคนต่างด้าวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือการบ้านเมือง และแต่งตั้งให้เป็นขุนนางผู้ใหญ่มากมาย เช่น เจ้าพระยาวิไชยเณทร์ ซึ่งเป็นฝรั่งชาติกรีก ได้เป็นสมุหนายกว่าราชการแผ่นดิน ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นต้น แม้ในการป้องกันประเทศ ไทยก็ยังยินดีต้อนรับการแสดงความรักภักดีของคนต่างด้าวที่อาศัยทำมาหากินอยู่ในประเทศไทย

5. คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาในสมัยปัจจุบัน

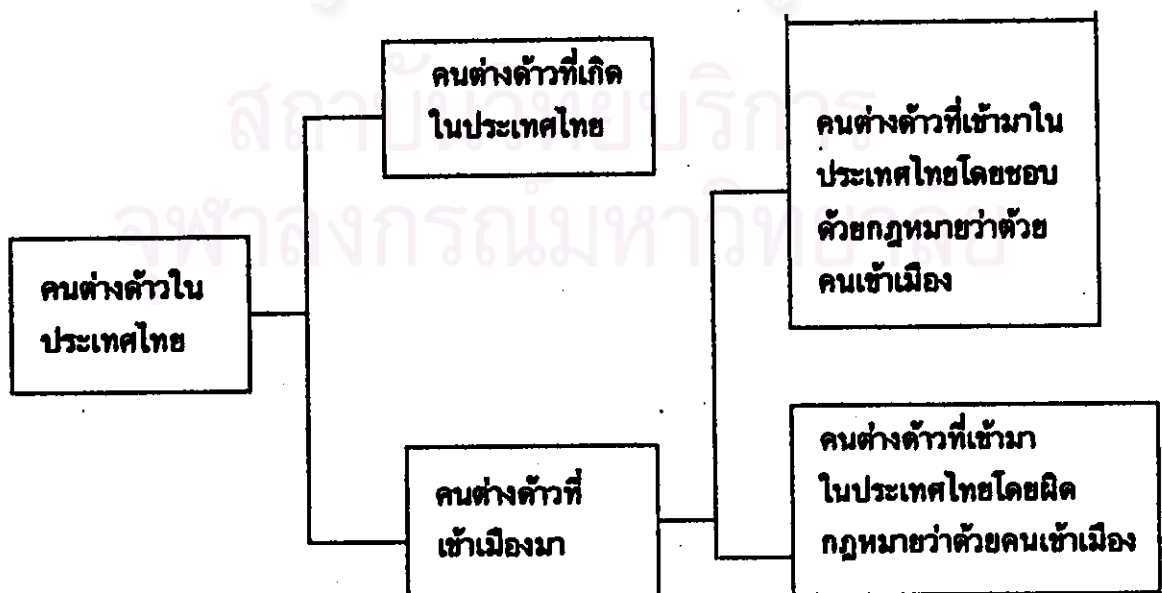
ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้ ประเทศไทยได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับนานาประเทศต่าง ๆ มากมาย ย่อมเป็นธรรมดาที่จะมีคนต่างด้าวไปมาหาสู่หรือตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่ในประเทศไทยมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ การเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างประชาชนสองประเทศ ไม่ว่าจะเพื่อเยี่ยมเยียนเพราะเป็นญาติหรือเพื่อการค้าขาย เป็นเรื่องที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในจังหวัดชายแดนไทยโดยทั่วไปตามปกติ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยาวนานและไม่มีใครเห็นเป็นปัญหา จน

กระทั่งเมื่อประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมา เริ่มมีปรากฏว่ามีคนต่างด้าวลักลอบเข้ามาอาศัยและรับจ้างทำงานอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ลักลอบเข้าเมืองจากประเทศพม่า ซึ่งมีสถิติการถูกจับกุมสูงสุดและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา และคนต่างด้าวพวกนี้ก็ยังมีการหลั่งไหลเข้ามาอยู่เนือง ๆ ตามแนวชายแดน สำคัญก็คือคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวนกว่าหนึ่งล้านคนนี้ได้จำกัดตัวอยู่เฉพาะชายแดนเท่านั้น แต่ยังสามารถลักลอบเข้าไปทำงานและพักอาศัยอยู่ตามสถานประกอบการต่าง ๆ เกือบทั่วประเทศ จนรัฐบาลไม่สามารถควบคุมได้อย่างทั่วถึง ซึ่งการที่มีคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและเข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวนมากนี้ ย่อมเป็นที่มาของปัญหาความมั่นคง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั่นเอง

6. การจำแนกประเภทของคนต่างด้าวภายใต้กฎหมายไทย

เนื่องจากคนต่างด้าวที่มีอยู่ในประเทศไทยมีอยู่หลายลักษณะ และคนต่างด้าวในลักษณะต่าง ๆ ก็มีสิทธิ หน้าที่ และสถานภาพตามกฎหมายไทยที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อความสามารถในการกำหนด สิทธิ หน้าที่ และสถานภาพของคนต่างด้าว จึงได้จำแนกประเภทของคนต่างด้าวภายใต้กฎหมายไทยดังต่อไปนี้ (พันธทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 2540 : 10-17)

6.1 คนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย

ในอดีตที่ผ่านมาถ้าบุคคลนั้นเป็นคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย ย่อมไม่ได้หมายความว่า บุคคลนั้นเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมา แต่ภายหลังเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2535 ได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 โดย พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ได้กำหนดให้ถือว่า “ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทย ตามมาตรา 7 ทวิ วรรค 1 แห่ง พ.ร.บ. เดียวกัน” เป็น “ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” เว้นแต่จะมีการสั่งเป็นอย่างอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

จะเห็นได้ว่า มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 นี้จึงทำให้คนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย แต่มีข้อเท็จจริงตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 กล่าวคือ มีบิดาและมารดาไม่ว่าจดทะเบียนสมรสกันหรือไม่ซึ่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนเข้าเมืองในลักษณะไม่ถาวร ตกเป็น “คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” โดยช้อกฎหมาย ทั้งที่โดยข้อเท็จจริง บุคคลดังกล่าวมิใช่คนเข้าเมือง การจะหลุดพ้นจากสถานภาพนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ รัฐมนตรีว่ากระทรวงมหาดไทยได้สั่งการตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง ให้บุคคลนั้นเป็น “คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายเข้าเมือง” ดังนั้นบุคคลที่เกิดในประเทศไทยนับแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2535 และไม่ได้สัญชาติไทยโดยผลของมาตรา 7 ทวิ วรรค 1 จึงตกเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเข้าเมืองโดยผลของ มาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3

และแม้มาตรา 7 ทวิ นี้จะมีผลในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2535 แต่มาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ก็ได้กำหนดให้มาตรา 7 ทวิ ทั้งมาตรา มีผลต่อบุคคลที่เกิดในประเทศไทยก่อนวันที่ดังกล่าวและไม่ได้สัญชาติไทยอีกด้วย ดังนั้น บุคคลที่เกิดในประเทศไทยก่อนวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2535 และไม่ได้สัญชาติไทยโดยผลของมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 1 จึงตกเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยผลของมาตรา 7 ทวิ วรรคที่ 3 เพียงแต่ว่าความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาในลักษณะที่ผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองจะเกิดในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2535 มิใช่ตั้งแต่เกิด

ดังนั้น จึงสรุปเป็นหลักได้เช่นกันว่า ในปัจจุบันแม้ว่าโดยข้อเท็จจริงจะมีคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย แต่โดยช้อกฎหมาย บุคคลดังกล่าวเป็นจะมีสถานะเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และข้อสรุปดังกล่าวทำให้ต้องยอมรับต่อไปว่าภายใต้กฎหมายไทยปัจจุบัน เราอาจจะจำแนกคนต่างด้าวที่เข้าเมืองในลักษณะที่ผิดกฎหมายออกเป็น 2 ประเภทย่อย กล่าวคือ คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยข้อเท็จจริงและคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยช้อกฎหมาย

6.2 คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาตามหลักกฎหมาย

ในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน แม้เราจะพบว่ามีคนต่างด้าวหลายรุ่นหลายสัญชาติ ที่ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทย แต่ประเทศไทยเพิ่งมีกฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการเดินทางเข้ามาประเทศไทยของคนต่างด้าวในวันที่ 11 กรกฎาคม 2470 เท่านั้น กล่าวคือ โดยข้อกำหนดของ พ.ร.บ.คนต่างด้าว 2470

ความมีผลของ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง 2470 จึงทำให้คนต่างด้าวไม่อาจเดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้โดยเสรีอีกต่อไป โดยหลักคนต่างด้าวที่จะเข้าประเทศไทยได้จะต้องมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัตินี้ คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยฝ่าฝืนข้อกำหนดของกฎหมายจึงตกเป็น “คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” ดังนั้น ตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2470 จึงอาจจำแนกคนต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยมาเป็น 2 ประเภทย่อย กล่าวคือ คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายคนเข้าเมือง และคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งการจำแนกประเภทของคนต่างด้าวในลักษณะดังกล่าวนี้ก็ได้รับการยอมรับในเวลาต่อมาโดยพ.ร.บ.คนเข้าเมืองฉบับต่อๆ มา คือ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2480 พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2493 และ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ดังนี้

6.2.1 คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ย่อมมีความหมาย 3 ประการ กล่าวคือ

ประการที่ 1 ย่อมหมายถึงความถึงคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยมิได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง นั่นก็คือ คนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองนั่นเอง

ประการที่ 2 ย่อมหมายถึงถึงคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองแต่มีได้ออกไปจากประเทศไทยทั้งที่สิทธิในการเข้าเมืองได้สิ้นสุดลงแล้ว เรียกโดยทั่วไปว่า Over - stay

ประการที่ 3 ย่อมหมายถึงถึงคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพื่อกิจการอย่างหนึ่งแต่กลับกระทำการที่มีได้ระบุในขณะที่ยังร้องขอเข้าเมือง เช่น คนต่างด้าวที่ได้ร้องขอเข้าเมืองมาเพื่อการท่องเที่ยว แต่กลับมาประกอบอาชีพในประเทศไทย

ผลในทางกฎหมายของการเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองย่อมทำให้บุคคลนั้นไม่มีสิทธิในการเข้าเมืองไทย นั่นคือ ย่อมจะต้องได้รับโทษทางอาญาตามกฎหมาย พ.ร.บ.คนเข้าเมืองนี้ และจะต้องส่งตัวออกไปจากราชอาณาจักรไทย

ตามมาตรา 58 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะตั้งข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า คนต่างด้าวซึ่งมีข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นคนต่าง

ตัวที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยผ่านพรมแดนโดยผิดกฎหมาย พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน กล่าวคือ

ในประการแรก หากบุคคลใดไม่มีหลักฐานการเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามมาตรา 12(1) แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 กล่าวคือ คนต่างด้าวนั้นไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารอื่นที่ใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หรือจากกระทรวงต่างประเทศ บุคคลนั้นก็จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็น “คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ

ในประการที่สอง หากบุคคลใดไม่มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 และไม่มีใบสำคัญประจำตัวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว บุคคลนั้นก็จะต้องถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็น “คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายว่าด้วยคนต่างด้าว”

6.2.2 คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

หลังจากที่พิจารณาบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมืองทุกฉบับ อาจจำแนกประเภทของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองออกได้เป็น 2 ประเภทย่อยๆ คือ

1) คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองในลักษณะไม่ถาวร

อย่างไรก็ตามอาจจำแนกคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองในลักษณะไม่ถาวรออกได้เป็นอีก 2 ประเภทย่อยๆ อีกคือ

1.1) คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองในลักษณะชั่วคราว ก็คือ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาและอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลาชั่วคราว เมื่อระยะเวลาสิ้นสุดลง คนต่างด้าวพวกนี้ก็จะต้องเดินทางออกไปจากประเทศไทย

1.2) คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองในลักษณะพิเศษเฉพาะราย ก็คือคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาและอยู่ในประเทศไทยโดยไม่มีข้อจำกัดที่ระยะเวลา แต่เหตุที่จะทำให้สิทธิการอยู่ในประเทศไทยสิ้นสุดลงก็คือ เหตุพิเศษเฉพาะรายที่ได้รับอนุญาตที่ให้มานั้นสิ้นสุดลง

2.) คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองให้อยู่ในประเทศไทยในลักษณะถาวร

เมื่อคนต่างด้าวนั้นได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมือง และได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่แล้ว (ตามมาตรา 41 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522) คนต่างด้าวนั้นก็จะมีสถานะเป็นคนต่างด้าวที่เข้า

เมืองมาโดยได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองให้อยู่ในประเทศไทยในลักษณะถาวร จะเห็นได้ว่า โดยหลัก คนต่างด้าวในลักษณะนี้จะมีสิทธิอยู่ในประเทศไทยได้โดยไม่มีข้อกำหนดทั้งในแง่ของระยะเวลาและในแง่ของเหตุแห่งการอยู่ในประเทศไทย สิทธิในการเข้าเมืองในลักษณะถาวรจะสิ้นสุดลงก็แต่สถานการณ์ที่เป็นข้อยกเว้น กล่าวคือ คนต่างด้าวกระทำการที่กฎหมายได้กำหนดข้อห้ามไว้สำหรับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองให้อยู่ในประเทศไทยในลักษณะถาวร

7. การจำแนกประเภทของคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

การจำแนกประเภทหรือกลุ่มคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาและพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ยังไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานใดสามารถเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่เข้ามาและพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายได้อย่างครบถ้วน ส่วนใหญ่ได้จากการประมาณการเท่านั้น

กฤษฎา ฮาชนิงกุล, วรณา จารุสมบุญ และอัญชลี วรางค์รัตน์ (2540:42-45) ได้จำแนกประเภทของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายไว้ในงานวิจัยเรื่อง ความซับซ้อนและความสับสนเรื่องคนข้ามชาติในประเทศไทย ออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

7.1 กลุ่มชาวเวียดนาม

ปัจจุบันนี้มีผู้ลักลอบเข้าเมืองซึ่งเป็นคนเวียดนามในประเทศไทยอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ๆ

คือ

1.) ญวนอพยพ คือ คนเวียดนามที่หลบหนีการปราบปรามของฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. 2488 - 2489 โดยหลบหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยใน 13 จังหวัด คือ นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี อุตรดิตถ์ ยโสธร สกลนคร ปราจีนบุรี สุราษฎร์ธานี หนองบัวลำภู พัทลุง สระแก้ว ยานาจเจริญ ซึ่งไทยสามารถผลักดันส่งกลับไปได้บางส่วนประมาณ 45,033 คน แต่ยังคงค้างอยู่อีกประมาณ 43,693 คน ที่บางกรมการปกครองได้จัดทำทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวไว้ โดยสภาความมั่นคงแห่งชาติหรือ สมช. มีมติให้สัญชาติไปแล้ว 39,693 คน ในปี พ.ศ. 2539 (ฝ่ายการทะเบียนชนกลุ่มน้อย : 2539) คงเหลืออีกราว 4,000 คน ที่กำลังอยู่ระหว่างการรอพิสูจน์สัญชาติหรือยังมีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอยู่ ทว่าคนกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ถาวร และผู้ที่อยู่ในชั้นบุตรชั้นหลานก็ได้สัญชาติไทยหมดแล้ว การเข้ามาเป็นแรงงานไร้ฝีมือคาดว่ามิใช่น้อยมาก

2.) ชาวเวียดนามที่ลักลอบเข้ามาทำงาน เป็นกลุ่มที่เดินทางมาจากเวียดนามผ่านทางกัมพูชาโดยการปลอมแปลงสัญชาติเป็นกัมพูชาก่อนที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทยทางปอยเปต และเสียค่าใช้จ่ายแก่นายหน้าเพื่อเป็นค่าบวการในการนำพาเข้าประเทศไทยด้านอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เพื่อมาทำงานในกรุงเทพฯ หรือจังหวัดต่าง ๆ

7.2 กลุ่มชาวลาว

กลุ่มคนลาวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ

1.) ชาวลาออพยพ คือกลุ่มคนลาวจากประเทศลาว อพยพเข้ามาอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องตามแนวชายแดนแล้วไม่ยอมเดินทางกลับประเทศ บางคนมาสมรสกับคนไทยจนเกิดลูก เกิดหลาน อาศัยอยู่ในจังหวัดหนองคาย อุบลราชธานี เลย อุดรดิษฐ์ นครพนม มุกดาหาร พะเยา เชียงราย และน่าน พอปี พ.ศ.2517 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศลาว ทำให้มีคนอพยพเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น ปี พ.ศ.2534 ทาง สมช. และกองทัพภาคที่ 2 ได้จัดทำทะเบียนประวัติและประจำตัวไว้ มีจำนวน 15,713 คน (ฝ่ายการทะเบียนชนกลุ่มน้อย,พ.ศ.2539) ซึ่งคนเหล่านี้ส่วนใหญ่เข้ามาตั้งครอบครัวและมีถิ่นที่อยู่บริเวณชายแดน

2.) ชาวลาวที่ลักลอบเข้ามาทำงานเนื่องจากลักษณะรูปร่างหน้าตาและภาษาวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับคนไทยมากทำให้การลักลอบเข้ามาทำได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีขบวนการที่ลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทยด้วย โดยผ่านนายหน้า ส่วนใหญ่เข้ามาเป็นแรงงานรับจ้างในภาคการเกษตรหรืออุตสาหกรรมขนาดเล็ก ฯลฯ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และบางจังหวัดในภาคใต้ ขณะที่บางส่วนเข้ามารับจ้างทำการเกษตรชั่วคราวบริเวณอำเภอติดยแดน โดยเฉพาะในฤดูเก็บเกี่ยว คาดว่าน่าจะมีอยู่ประมาณ 10,000 คน

7.3 กลุ่มเอเชียใต้ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

กลุ่มเอเชียใต้ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นสามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1.) เนปาลอพยพ คือ คนเนปาลที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่ามาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ขณะนั้นเนปาลและพม่าเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษจึงมีพวกเนปาลเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศพม่า ต่อมาพม่าได้เอกราชจึงขับไล่พวกเนปาลออกนอกประเทศ ชาวเนปาลส่วนหนึ่ง

จึงอพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยอาศัยอยู่ที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ทางราชการได้จัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวควบคุมไว้มีจำนวน 1,500 คน (ฝ่ายการทะเบียนชนกลุ่มน้อย พ.ศ.2539)

2.) ชาวอินเดีย เนปาล ศรีลังกาและบังกลาเทศ ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยมีขบวนการรับจ้างนำพาเข้ามาโดยการปลอมแปลงเอกสารหนังสือเดินทางต่าง ๆ และได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก การนำพาเข้ามาส่วนหนึ่งจะใช้วิธีเอาเรือประมงไทยที่หาปลาในเขตน่านน้ำสากลรับชาวต่างด้าวเหล่านี้แล้วมาขึ้นฝั่งที่จังหวัดชุมพร ระนอง ต่อมานั้นก็จะมีนายหน้ามาติดต่อไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย แต่ก็มีจำนวนหนึ่งที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพื่อรอโอกาสที่จะไปทำงานในประเทศที่สาม ซึ่งคาดว่าจะมีอยู่ประมาณ 15,000 คน

7.4 กลุ่มชาวจีน

กลุ่มชาวจีนเป็นคนต่างด้าวอีกกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งที่เข้าเมืองมาโดยถูกกฎหมาย และลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย สำหรับกลุ่มพวกที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นจะเป็นพวกที่มีขบวนการนำพาเข้ามาจากมณฑลทางใต้ของประเทศจีนโดยใช้ช่องทางผ่านพม่า ลาว และเข้ามาทางภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะที่อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งบางกลุ่มเป็นผู้หญิงชาวจีนที่ถูกล่อลวงมาค้าประเวณี บางกลุ่มเข้ามาเพื่อต้องการเดินทางต่อไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทางสภาความมั่นคงแห่งชาติคาดประมาณว่าจะมีอยู่ไม่น้อยกว่า 40,000 คน

7.5 กลุ่มชาวกัมพูชา

เป็นกลุ่มที่ตั้งใจเข้ามาเพื่อที่จะทำงาน โดยส่วนใหญ่มาเป็นแรงงานรับจ้างในภาคเกษตรกรรมตามบริเวณชายแดน บางส่วนก็เข้ามาเป็นแรงงานรับจ้างในกิจการประเภทอื่น ๆ โดยลักลอบเข้ามาตามช่องทางระหว่างชายแดนไทย - กัมพูชา เฉพาะอย่างยิ่งทางด้านจังหวัดสระแก้ว ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และตราด ซึ่งคาดประมาณว่าจะมีอยู่จำนวน 20,000 คน

7.6 ชาวเขาและชนกลุ่มน้อยที่มีสถานะเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จากข้อมูลกรมการปกครองได้สรุปไว้ว่ามีจำนวน 372,102 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ

ดังนี้

1.) ชาวเขาที่ไม่ได้มีถิ่นที่เกิดในประเทศไทย ซึ่งมีทั้งผู้ที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติ และถือบัตรบุคคลบนพื้นที่สูง กับผู้ที่ไม่มีบัตร โดยผู้ที่ถือบัตรได้รับอนุญาตให้ทำงานได้เฉพาะใน เขตอำเภอที่อยู่ แต่สามารถขอยกออกพื้นที่ได้เป็นครั้งคราวเมื่อเหตุอันจำเป็น

2.) ชาวไทยภูเขาที่ตกสำรวจ ในระหว่างที่มีการจัดทำทะเบียนประวัติ ทำให้มีสถานะเป็นคนเข้าเมืองที่ผิดกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยได้มีนโยบายเปิดให้สถานะ คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย

7.7 กลุ่มชาวพม่า

ปัจจุบันกลุ่มชาวพม่าที่มีสถานะเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้น จัดว่าเป็นกลุ่มใหญ่ที่มีจำนวนมากที่สุด จำแนกออกเป็นกลุ่มๆ ดังนี้

1.) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ซึ่งเป็นบุคคลจากประเทศพม่าที่มาจากหลายเชื้อชาติ เช่น มอญ กระเหรี่ยง ไทยใหญ่ ละว้าและพม่า ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย เนื่องจากนายพลเนวิน ทำการปฏิวัติโค่นล้มนายกรัฐมนตรีอู และเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมในปี พ.ศ.2505 ทำให้เกิดการสู้รบระหว่างรัฐบาลพม่าและชนกลุ่มน้อยต่างๆ ประกอบกับสภาวะทาง เศรษฐกิจฝืดเคือง จึงทำให้ราษฎรตามแนวชายแดนหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย ในชั้นแรกมิได้มีการลงรายการหรือบันทึกจำนวนที่แน่ชัด ต่อมาเมื่อปรากฏว่ามีชาวพม่าได้เข้ามาอยู่เรื่อยๆ รัฐบาลไทยจึงได้ประกาศให้มีการควบคุมโดยมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำทะเบียนประวัติและ บัตรประจำตัวไว้ (บัตรสีชมพู) โดยเรียกคนต่างด้าวกลุ่มนี้ว่า ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า และกำหนดว่าจะต้องเป็นผู้เข้ามาก่อนวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2519 เท่านั้น ปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 47,735 คน ซึ่งคนต่างด้าวเหล่านี้ทางราชการได้ผ่อนผันให้สามารถขออนุญาตทำงานได้ แต่ต้องอยู่ในเขตพื้นที่ควบคุม

2.) ผู้ลักลอบเข้าเมืองจากประเทศพม่า คือผู้ที่เข้ามาหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือมาตั้งที่อยู่ถาวรตามจังหวัดชายแดน ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก เชียงใหม่ เชียงราย ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พุมพรีและระนอง ซึ่งกระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวควบคุมไว้ในปี พ.ศ.2537 โดยแบ่งเป็นผู้หลบหนีเข้า เมืองจากประเทศพม่าที่เข้ามามีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทย(บัตรสีส้ม) มีประมาณ 13,000 คน ซึ่งทางราชการได้ผ่อนผันให้สามารถทำงานได้ภายในเขตพื้นที่ควบคุม และกลุ่มที่เข้ามาเป็นแรงงาน และอาศัยอยู่กับนายจ้าง(บัตรสีม่วง)ซึ่งรัฐบาลได้มีมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ.2535 ผ่อนผัน ให้มีการจ้างแรงงานชาวพม่าได้ใน 10 จังหวัดชายแดน ได้แก่ จังหวัดระนอง กาญจนบุรี

เขียนราย ตาก ฯลฯ ในกรณีที่หากคนงานไทยมารับจ้างไม่ได้ ปรากฏว่าได้มีคนต่างด้าวเหล่านี้มาลง ทะเบียนประวัติไว้มีจำนวน 101,845 คน (ฝ่ายการทะเบียนชนกลุ่มน้อย พ.ศ.2539)

3.) ผู้ลี้ภัยหรือผู้หลบหนีภัยสงคราม ซึ่งเข้ามาอยู่ในเขตอำเภอชายแดนประเทศไทย ที่มีการสู้รบ เช่น จังหวัดตาก กาญจนบุรี และเพิ่มสูงขึ้นในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ปราบปรามนักศึกษาและประชาชนเมื่อปี พ.ศ.2531 สภาความมั่นคงแห่งชาติได้รายงานว่าผู้หลบหนีภัยสงคราม หรือผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบในประเทศพม่าระหว่างปี พ.ศ.2527-2534 มีจำนวน 47,000 คน ปัจจุบันทางราชการได้ควบคุมไว้ตามศูนย์ผู้ลี้ภัยหรือพื้นที่พักพิงชั่วคราวต่างๆกว่า 30 แห่ง บริเวณจังหวัดชายแดน โดยไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน ยกเว้นงานที่เป็นการช่วยเหลือกิจการในสถานพักพิง เฉพาะบางแห่งและบางจังหวัดเท่านั้นที่มีการออกใบอนุญาตให้ทำงานภายนอกได้เป็นการชั่วคราว แบบไปเช้าเย็นกลับ ทว่าหากนับรวมผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบในประเทศพม่าที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน เช่น จังหวัดตาก กาญจนบุรี คาดว่าปัจจุบันน่าจะมีจำนวนถึง 80,000-90,000 คน

4.) นักศึกษาและปัญญาชน ที่เข้ามาด้วยเหตุผลทางการเมืองในประเทศพม่า โดยเฉพาะหลังปี พ.ศ.2532 ที่มีศูนย์อพยพ มีจำนวนประมาณ 2,500 คน ที่ได้มีการจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรควบคุมไว้ โดยได้รับการผ่อนผันให้สามารถทำงานได้เฉพาะภายในเขตพื้นที่ควบคุม อย่างไรก็ตามก็ยังมีนักศึกษาบางส่วนที่ทขอยเข้ามาอาศัยตามแนวชายแดน โดยที่ไม่ได้มีการรายงานตัวอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งในระยะแรกๆ นักศึกษาและปัญญาชนเหล่านี้มักจะรวมตัวกันและมีกิจกรรมเป็นของตนเอง ไม่ได้ตั้งใจเข้ามาเป็นแรงงาน แต่ด้วยความจำเป็นและปัญหาทางการเมืองที่ยืดเยื้ออันยาวนาน ทำให้นักศึกษาและปัญญาชนจำนวนหนึ่งเริ่มเข้ามาทำงานทำในระยะหลังๆ แต่ก็ยังจำกัดอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก

5.) ชาวพม่าที่ถักลอบเข้ามาทำงาน กลุ่มนี้เป็นพวกที่ตั้งใจหลบหนีเข้ามาเพื่อหางานทำ โดยเฉพาะ เพื่อหนีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น อดอยาก และไม่มีการทำงานในประเทศพม่า ซึ่งคาดว่าน่าจะมีอยู่หลายแสนคน โดยเข้ามาเป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรม ลูกจ้างร้านค้า ร้านอาหาร กิจการประมง ฯลฯ บริเวณจังหวัดชายแดน กรุงเทพฯ และปริมณฑล และจังหวัดที่มีความต้องการแรงงานสูง ซึ่งมีทั้งเข้ามาด้วยตนเองและมีนายหน้าพาพาเข้ามาตามจุดผ่านแดนต่างๆ รวมทั้งประเภทที่เข้ามาทำงานแบบเข้าไปเย็นกลับบริเวณพื้นที่ตามแนวชายแดน

8. คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายภายในเขตอำเภอแม่สอด

เดิมที่ตั้งของอำเภอแม่สอดในปัจจุบันนี้ เคยเป็นภูมิสำเนาของพวกกระเหรี่ยงมาก่อน ต่อมาได้มีคนไทยจากจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือได้พากันอพยพมาทำกินเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ส่วนชาวกระเหรี่ยงเจ้าของถิ่นฐานก็อพยพไปอยู่ที่อื่น เพราะไม่ชอบอยู่ประปรังกับชนเผ่าอื่นๆ ต่อมาเมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มจำนวนมากและมีความเจริญมากขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2441 ทางราชการจึงได้ยกฐานะหมู่บ้านขึ้นเป็น “อำเภอแม่สอด” ส่วนชาวกระเหรี่ยงก็ได้อพยพไปอยู่ตามตะเข็บชายแดนระหว่างไทยกับพม่าและทำสงครามกับรัฐบาลทหารของพม่าเพื่อขอแยกการปกครองอิสระ แต่ถูกรัฐบาลพม่าผลักดันจนทำให้ชาวกระเหรี่ยงส่วนใหญ่อพยพลี้ภัยสงครามเข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทย

อำเภอแม่สอดมีประชากรประมาณ 99,872 คน แต่เนื่องจากอำเภอแม่สอดมีเขตติดต่อทางบกกับประเทศพม่าเป็นระยะทาง 2,705 กิโลเมตร ทางน้ำประมาณ 2,705 กิโลเมตร จึงทำให้ยากแก่การป้องกันดูแลการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จึงทำให้อำเภอแม่สอดมีคนต่างด้าวสัญชาติพม่าที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอยู่จำนวนมาก จากข้อมูลของด่านตรวจคนเข้าเมืองอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่าเมื่อปี พ.ศ.2540 มีคนต่างด้าวสัญชาติพม่าเดินทางเข้า - ออก ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองอำเภอแม่สอด จำนวน 211,550 คน แยกเป็นผู้ชายจำนวน 118,468 คน ผู้หญิง จำนวน 93,082 คน เมื่อปี พ.ศ. 2541 มีจำนวน 113,807 คน แยกเป็นผู้ชาย จำนวน 64,630 คน ผู้หญิง จำนวน 49,177 คน และตั้งแต่เดือนมกราคม - สิงหาคม 2542 มี จำนวน 16,034 คน แยกเป็นผู้ชาย จำนวน 8,863 คน และผู้หญิง จำนวน 7,771 คน แต่จากสถิติการจับกุมคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของสถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอดพบว่า เมื่อปี พ.ศ.2537 มีจำนวน 4,836 คดี และในปี พ.ศ.2540 มีจำนวน 84,910 คดี ซึ่งทั้งนี้ยังไม่รวมถึงจำนวนคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถตรวจสอบได้

กฤตยา อาชวนิจกุล,วรรณภา จารุสมบุรณ์และอัญชลี วรพงศ์รัตน์ (2540:53-54) ได้ศึกษาข้อมูลคนต่างด้าวในเขตอำเภอแม่สอด โดยสำรวจจากผู้ประกอบการต่างๆ ทั้งที่เป็นสมาชิกหอการค้าและไม่ได้เป็นสมาชิกหอการค้า ซึ่งได้รับความร่วมมือในระดับหนึ่ง ทำให้ทราบถึงจำนวนแรงงานคนต่างด้าวและข้อมูลพื้นฐานของแรงงานคนต่างด้าวภายในเขตอำเภอแม่สอดได้ดังนี้

ตารางที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานของแรงงานคนต่างด้าวภายในเขตอำเภอแม่สอด

คนต่างด้าว	จำนวน/คน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	4,582	64.9
หญิง	2,482	35.1
อายุ		
น้อยกว่า 14 ปี	113	1.6
15-19 ปี	1,930	27.3
20-24 ปี	2,200	31.1
25-29 ปี	1,252	17.7
30-34 ปี	719	10.2
35-39 ปี	403	5.7
40-44 ปี	230	3.3
45-49 ปี	104	1.4
50-54 ปี	56	0.8
55-59 ปี	22	0.3
60-64 ปี	16	0.2
65-69 ปี	7	0.1
70-74 ปี	4	0.1
75 ปีขึ้นไป	11	0.2
อายุเฉลี่ย(ปี)	7,064	24.5
ชาย	4,582	25.2
หญิง	2,482	23.4
สถานภาพสมรส		
โสด	4,182	71.2
แต่งงาน	1,691	28.8
หม้าย	3	0.1

(ต่อ)

ที่พักอาศัยในจังหวัดอำเภอแม่สอด/ตำบล	จำนวน	ร้อยละ
แม่สอด	4,998	70.8
ด่านแม่ละเมา	11	0.2
ท่าสายลวด	777	11.0
พระธาตุผาแดง	82	1.2
พะวอ	91	1.3
มหาวัน	138	2.0
แม่กาษา	415	5.9
แม่กุ	103	1.5
แม่ตาว	90	1.3
แม่ปะ	348	4.9
ที่อื่น ๆ นอกเขตอำเภอแม่สอด	10	0.1
รวม	7,064	100
อื่นต้นทางในประเทศพม่า		
รัฐคะฉิ่น	2	0.0
รัฐคะยา	-	-
รัฐฉาน	18	0.3
รัฐกระเหรี่ยง	5,662	80.2
รัฐอาระกัน	1	0.0
รัฐฉิ่น	-	-
รัฐมอญ	755	10.7
ภาคย่างกุ้ง	291	4.1
ภาคมณฑลพะเย่	15	0.2
ภาคพะโค	16	0.2
ภาคมากี	1	0.0
ภาคซาเกียง	-	-
ภาคอิระวดี	-	-
ภาคทวาย	-	-
มาจากประเทศไทย	46	0.7
มาจากประเทศอื่น ๆ	1	0.0
มาจากเมืองอื่น ๆ ในประเทศพม่า	248	3.5
รวม	7,064	100

กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ (2540:24-25) คาดประมาณว่ามีจำนวนคนต่าง
 ศาสนาที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายประมาณเกือบ 900,000 คน สำหรับอำเภอแม่สอด จังหวัด
 ตาก มีข้อมูลจากการประชุมโครงการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อระหว่างชายแดนไทย - พม่า
 เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2539 ณ โรงแรมเซ็นทรัล แม่สอดฮิลล์ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2539)
 พบว่ามี

1. ผู้ลี้ภัยที่หนีภัยจากพม่า (บัตรสีส้ม)	จำนวน 1,737 คน
2. ผู้หลบหนีเข้าเมือง (บัตรสีส้ม)	จำนวน 9,351 คน
3. ผู้หลบหนีเข้าเมือง (บัตรสีม่วง)	จำนวน 10,940 คน
4. บุคคลบนพื้นที่สูง (บัตรสีฟ้า)	จำนวน 3,400 คน
5. กลุ่มที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว	จำนวน 56,875 คน
6. ผู้หลบหนีเข้าเมืองที่มาทำงานและไม่มีบัตรใดๆ	จำนวน 14,476 คน

(จากจำนวนประมาณ 40,000 คน ที่เข้ามาใหม่ ซึ่งบางส่วนจะเดินทางต่อไปยัง
 จังหวัดอื่น เฉพาะที่เข้ามาเป็นแรงงานในจังหวัดตากคาดว่าจะมีเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้น และบาง
 ส่วนจะข้ามผ่านแดนเข้ามาทำงาน พอดกเย็นก็จะกลับออกไป ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้า
 เมืองจะออกบัตรผ่านแดนชั่วคราวให้ประมาณวันละ 400-500 คน รวมมีจำนวนคนต่างศาสนาที่อยู่
 ในอำเภอแม่สอดประมาณ 96,776 คน แต่จากจำนวนดังกล่าวนี้ จะต้องนับรวมผู้ลี้ภัยสงคราม
 ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวด้วย ส่วนการจำแนกประเภทของคนต่างศาสนาภายในเขตอำเภอ
 แม่สอดนั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดทำการศึกษาเก็บข้อมูล.

9. เส้นทางการเดินทางของคนต่างศาสนาที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำแนก ตามเชื้อชาติ

โดยทั่วไปเส้นทาง การเข้ามาของคนต่างศาสนาพม่าก็มีหลายเส้นทาง ขึ้นอยู่กับ
 ว่าเป็นคนสัญชาติพม่าเชื้อชาติใด และอยู่ใกล้กับบริเวณใด แต่ส่วนใหญ่ก็มาจากเมื่อชายแดนใกล้ๆ
 กับประเทศไทย

กุศล สุทธธาดา และอุมาภรณ์ ภัทรพาณิชย์ (2540 : 30) ได้จัดแบ่งเส้นทาง
 การเดินทางของคนต่างศาสนาพม่าออกเป็นกลุ่มๆ เพื่อสะดวกในการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

8.1 กลุ่มไทยใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมืองต่างๆ ในรัฐฉาน (Shan State)
 ซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ามาทาง 3 จังหวัดของประเทศไทยก็คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน
 ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยๆ คือ

กลุ่มแรก กลุ่มที่เข้ามาทางอำเภอท่าลี่และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
 ส่วนใหญ่จะมาจากเมือง เชียงตุง มากที่สุด รองลงมาคือมาจากเมืองซาง เมืองยอง และเมืองป็น

กลุ่มที่สอง กลุ่มที่เข้ามาทางอำเภอฝาง ผ่านอำเภอแม่วิม อำเภอเชียงดาว และเข้ามาทาง กิ่งอำเภอเวียงแหง และกิ่งอำเภอไชยบาลาด ซึ่งเป็นอำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามาจากเมืองสาแหรก มากที่สุด รองลงมาคือเมืองเกิง นอกนั้นก็มาจากเมืองปิ่นเมืองโน เมืองเกทอง และเมืองโลชา ซึ่งอยู่เหนือขึ้นไป

กลุ่มที่สาม กลุ่มที่มาจากรัฐคะชา เข้ามาทางด่านหัวฝิ่ง กิ่งอำเภอปางมะผ้า อำเภอป่าซาง อำเภอขุนยวม และอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่มาจากเมืองลลยกอ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐคะชา เมืองสาแหรก เมืองมูเฮะ เมืองหมอกใหม่ หรือเมืองมอกไม และไกลสุดมาจากเมืองสาเชี้ยว หรือแสนหวี ลงมาผ่านเมืองมันทะเลย์ ผ่านเมืองลลยกอ เข้ามาทางอำเภอฝาง

8.2 กลุ่มที่มาจากรัฐกระเหรี่ยง (Karen State) ได้แก่ กระเหรี่ยงขาวและคะเร็นนี จะเข้ามาทางเมืองเมียวดี อำเภอแม่สอด อำเภอท่าสองยาง และอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โดยส่วนใหญ่มาจากเมืองผาฮ้าง ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐกระเหรี่ยง นอกจากนั้นก็มาจากเมืองใกล้เคียง เช่น กะเชโฟนจี เมืองกอกะเรก เมืองจงดู เมืองเมะละแหม่ง แล้วกระจายออกไปทำงานในจังหวัดอื่นๆ เช่น จังหวัดกำแพงเพชร ลำปาง กรุงเทพฯ สมุทรปราการ เป็นต้น

8.3 กลุ่มพม่า ซึ่งกระจายกันอยู่ทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มาจากข้างกุ้ง และหงสาวดี หรือพะโค ส่วนใหญ่จะเข้ามาโดยทางเรือ ผ่านเมืองเซ เมืองทวาย เมืองมะริด ซึ่งบางคนมีเชื้อสายเป็นคนไทยที่อยู่ก่อนที่พม่าจะตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ เกาะสอง เข้าประเทศไทยที่อำเภอเมืองจังหวัดระนอง

8.4 กลุ่มมอญที่มาจากรัฐมอญ (Mon State) และมณฑลตะนาวศรี จะเข้ามาในประเทศไทยได้ 2 ทาง คือ

กลุ่มแรก เดินเท้าผ่านเข้ามาทางด่านบ้องตี้ และด่านเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละ และอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนใหญ่จะมาจากเมืองเมะละแหม่ง และเมืองทวาย

กลุ่มที่สอง เดินทางเข้ามาโดยทางเรือ ส่วนใหญ่จะมาจากเมืองเมะละแหม่ง เมืองมูแดง เมืองเซ เมืองทวาย เมืองมะริด เกาะสอง แล้วเข้ามาประเทศไทยที่อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

10. สถานการณ์ปัจจุบันในประเทศพม่า

หลังจากที่พม่าได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษเมื่อปี พ.ศ.2491 และปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรียูบออยู่ประมาณ 13 ปี แต่รัฐบาลก็ประสบกับปัญหาการต่อต้านจากพรรคคอมมิวนิสต์ และการพยายามแยกตัวของชนกลุ่มน้อยต่างๆ จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ.2505 นายพลเนวิน ได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจ และดำเนินการปกครองประเทศแบบ "สังคมนิยมแบบพม่า" โดยปิดประเทศ อยู่อย่างโดดคนเดียว และเริ่มทำการกวาดล้างจับกุมผู้นำ

ชนกลุ่มน้อยอย่างต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลา 26 ปี ผลก็คือประเทศพม่ายากจนลงเรื่อยๆ และชนกลุ่มน้อยก็ได้แยกตัวเป็นกองกำลังขึ้นมามากมาย

ประชาชนชาวพม่าได้อพยพอยู่เบื้องหลังระบอบการปกครองแบบเผด็จการมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ต่อมาประชาชนและนักศึกษาได้รวมตัวกันเรียกประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการกวาดล้างผู้ที่ต่อต้านอย่างโหดเหี้ยม ยิ่งเป็นการสร้างความโกรธแค้นให้แก่ผู้ต่อต้านและกระจายออกไปทั่วประเทศ ส่งผลให้นายพลเนวิน ลาออกจากตำแหน่ง แต่ก็ได้ส่งมอบอำนาจต่อไปให้กับกลุ่มทหารหรือที่เรียกกันว่า“สจอร์ค” หลังจากการยึดครองอำนาจของกลุ่มรัฐบาลสจอร์คก็ได้กวาดล้างประชาชน นักศึกษา ปัญญาชนและพวกชนกลุ่มน้อยที่พยายามจะแยกการปกครองเป็นอิสระ ทำให้ผู้ที่ต่อต้านรัฐบาลสจอร์คหลบหนีเข้ามาขังชายแดนไทยอย่างต่อเนื่องตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

ปัจจุบันประเทศพม่ามีประชากรอยู่ประมาณ 47 ล้านคน โดยมีกลุ่มชนที่แตกต่างกันถึง 67 กลุ่ม และมีการใช้ภาษาแตกต่างกันถึง 242 ภาษา ประชากรมากกว่า 1 ใน 3 เป็นชนกลุ่มน้อยและอาศัยอยู่ตามรอบขอบประเทศ ดินแดนที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยได้แก่ รัฐมอญ รัฐกะเหรี่ยง รัฐคะยาห์ รัฐฉาน และรัฐตะนาวศรี

ในปี พ.ศ.2530 สหประชาชาติได้จัดให้พม่าเป็นหนึ่งในประเทศด้อยพัฒนาที่สุดในโลก ข้อมูลจาก UNICEF ระบุว่า มีชาวพม่าถึง 35% ที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนหนังสือ และอัตราประชากรรู้หนังสือเพียง 19.4% เท่านั้น (NCGUB, Human Rights Yearbook 1995) มีรายงานถึงระบบสาธารณสุขที่อ่อนแอ อัตราการใช้ยาเสพติดในหมู่ประชากรตามเขตชายแดนดอนเหนือค่อนข้างสูง องค์การอนามัยโลก (WHO) ก็ได้คาดประมาณผู้ติดเชื้อ HIV ไร้ความหวัง ประมาณ 5 แสนคน ซึ่งมีแนวโน้มจะแพร่กระจายอย่างรวดเร็วต่อไปในอนาคต (Article 19, 1996) และธนาคารการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank) คาดประมาณว่า อัตราการเจริญเติบโตผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (GDP- Gross Domestic Product) จริงของประเทศพม่าในปี พ.ศ.2536 น่าจะเป็นประมาณ 1.2% เท่านั้น ในขณะที่รัฐบาลพม่าที่ประกาศถึง 9.9% จากภาพรวมของประเทศพม่าที่กล่าวมานี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าประเทศพม่ากำลังประสบกับปัญหาความยากจนเหมือนกับประเทศอื่นๆ แต่ที่แตกต่างออกไปจากประเทศที่ยากจนอื่นๆ นั่นก็คือ ประเทศพม่าถูกกล่าวหาว่าเป็นประเทศที่รัฐบาลได้ก่อละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนของตนเองสูงที่สุดประเทศหนึ่งของโลก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนของประเทศประสบกับปัญหาความยากจน ถูกข่มเหง กดขี่ ได้รับทุกขกรรมานในด้านต่างๆ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนของประเทศพม่าได้พยายามลักลอบเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อต้องการชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ถ้าแม้บางครั้งการเดินทางจะต้องมีค่าใช้จ่าย แต่ประชาชนชาวพม่าก็เต็มใจที่จะขายทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อนำไปใช้ในการเดินทางมาแสวงหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในประเทศไทยทั้งๆ ที่ยังไม่ทราบชะตาชีวิตในอนาคตของตนเองว่าจะต้องประสบกับปัญหาอย่างไรบ้าง